

GESUBSIDIEERD TONEEL

Toneelgezelschappen reizen minder door het land

Door onze redacteuren

Claudia Kammer en **Daan van Lent**

AMSTERDAM. De acht door het Rijk gesubsidieerde landelijke toneelgezelschappen spelen op minder plekken in het land sinds de reisverplichting in 2013 is afgeschaft. Ze richten zich meer op hun eigen standplaats of regio.

Dat blijkt uit een inventarisatie van de speellijsten van het komende seizoen

en een rondgang van deze krant langs de gezelschappen. Eerder deze week kondigden Kamerleden aan vragen te gaan stellen, nadat *De Telegraaf* had geschreven dat Toneelgroep Amsterdam meer in het buitenland speelt dan buiten de Randstad. „Het Rijk heeft ons expliciet de opdracht gegeven om ook internationaal te spelen”, zegt directeur Ivo van Hove.

Toneelgroep Amsterdam, Het Nationale Toneel in Den Haag en het Ro

Theater uit Rotterdam krijgen meer subsidie van hun gemeente dan van het Rijk en voelen de verplichting om meer in eigen stad op te treden. Gezelschappen spelen ook liever meer avonden achtereen in een beperkter aantal theaters, omdat elke avond open afbreken te tijds- en arbeidsintensief is. Veel theaters willen echter niet meer dan één avond boeken.

Toneel

Toneelgroep Amsterdam ligt onder vuur omdat het te weinig buiten de Randstad speelt. Maar ook andere gezelschappen willen juist in minder theaters optreden.

Veel theaters boeken maar beperkt gesubsidieerd toneel

In veel theaters vormt het gesubsidieerde toneel een beperkt deel van de voorstellingen, zo blijkt uit een onderzoek dat *NRC* uitvoerde onder theaterdirecteuren (zie CS 16 mei 2014). Bij de helft is het gesubsidieerde aanbod (naast toneel ook dans en muziek) hoogstens tien procent van het totaal. Alleen Amsterdam, Rotterdam, Utrecht en Den

Haag zijn zalen waar meer dan de helft van het aanbod wordt gesubsidieerd. Eén op de vier directeuren - bijna allemaal van buiten de Randstad - zou meer van het gesubsidieerde toneel, dans en muziek willen brengen. Van de groepen die ze vaker willen zien, werd Toneelgroep Amsterdam met tien keer het meest genoemd.

'Gesubsidieerd toneel moet meer reizen

Door onze redacteurs

Claudia Kammer en **Daan van Lent**

Reizen toneelgezelschappen die rijkssubsidie ontvangen voldoende door het land? Theaterdirecteuren in de provincie zouden graag vaker Toneelgroep Amsterdam (TA) boeken, bleek vorige week uit onderzoek van *NRC Handelsblad*.

„Wij zijn altijd heel blij met Toneelgroep Amsterdam. Helaas is het geen vanzelfsprekendheid dat ze bij ons optreden”, zegt Arthur Oostvogel van Stadsschouwburg De Harmonie in Leeuwarden. Volgend seizoen staat TA daar twee keer. „Dat moet niet minder worden, dan zijn ze hier in Friesland niet meer te zien. Ook bij andere landelijke podiumgezelschappen moet ik moeite doen om ze binnen te krijgen. Ze zouden het vanzelfsprekend moeten vinden om in alle provinciehoofdsteden op te treden. Wij moeten ons publiek toch ook die kwaliteit kunnen bieden?”

De *Telegraaf* greep het NRC-onderzoek afgelopen maandag aan met een voorpagina-stuk dat het 'zwaar gesubsidieerde elitekorps Amsterdam niet het land in wil'. Uit onderzoek was gebleken dat een op de zes theaterdirecteuren TA zouden willen boeken, maar dat het niet wil komen.

De Tweede Kamer reageerde, Mona Keijzer (CDA) kondigt aan er vragen over te zullen stellen aan minister Bussemaker (Cultuur, PvdA). „Ik wil weten hoe het aantal voorstellingen verspreid over het land zich verhoudt tot de subsidies die de gezelschappen krijgen. Als zij geld krijgen om voor heel Nederland voorstellingen te maken, moeten ze dat ook doen.”

Ook VVD en PvdA maken zich zorgen. „Theatergezelschappen moeten hun publiek zoveel mogelijk opzoeken”, zegt VVD'er Arno Rutte. „En dan bedoel ik niet alleen het publiek in de Randstad. Halina Reijn zou ook eens in Stadskanaal moeten optreden.” Jacques Monasch (PvdA): „Ik vind niet dat je kunt zeggen: dan moet het publiek maar naar Amsterdam reizen.”

Maar hoe zit het? Is TA minder vaak in theaters buiten Amsterdam te zien dan andere door het Rijk gesubsidieerde gezelschappen buiten hun eigen standplaats? En doorbreekt het daarmee de subsidievoorwaarden?

Tot 2013 waren deze gezelschappen verplicht om door het hele land voorstellin-

gen te geven. Die reisverplichting is afgeschaft. In plaats daarvan zijn er nu negen gezelschappen verspreid over het land aangewezen die rijkssubsidie krijgen: Toneelgroep Amsterdam, het Nationale Toneel, Noord Nederlands Toneel, Toneelgroep Oostpool, Ro Theater, Toneelgroep Maastricht, Tryater, De Utrechtse Spelen en Zuidelijk Toneel. Zij ontvangen ook gemeentelijke en provinciale subsidie. In de grote steden miljoenen, bij de andere gezelschappen blijft dat beperkt tot tonnen.

TA stelt zelf dat het jaarlijks gemiddeld 255 voorstellingen in Nederland speelt, waarvan 180 in Amsterdam. „Daarmee voldoen we ruimschoots aan de afspraken die we met de gemeente en het ministerie hebben gemaakt”, zegt directeur Ivo van Hove. „De gemeente betaalt 53 procent van onze subsidie, dan is het logisch dat we veel in Amsterdam spelen.”

Het Nationale Toneel (NT) reist relatief meer door Nederland, blijkt uit een inventarisatie van deze krant van de speellijsten voor het komende seizoen. Van de 297 voorstellingen die staan gepland, voert NT 101 in standplaats Den Haag op en 179 in de rest van Nederland, waarvan 77 buiten de Randstad. TA komt volgens deze inventarisatie maar 41 keer buiten de Randstad, maar treedt 93 keer in het buitenland op. Van Antwerpen tot Taipei en van Vilnius tot New York. Van Hove: „Het Rijk heeft ons de expliciete opdracht gegeven om ook internationaal te spelen.”

Met negen schouwburgen buiten Amsterdam heeft TA afgesproken minimaal vijf avonden per jaar op te treden. „Op die manier kunnen we een band opbouwen met die theaters en hun publiek”, zegt Van Hove. „Daarnaast hernemen we elk jaar één voorstelling die succesvol is geweest. Die bieden we ook aan in andere regio'schouwburgen.”

Het NT is komend seizoen in meer plaatsen in het land te zien dan TA: 48 tegenover 20. Maar het past ook zijn reisbeleid aan. „Het is zeer tijds- en arbeidsintensief om elke avond alles op te bouwen en af te breken”, zegt zakelijk directeur Walter Ligthart. „We hebben het voornemen om meer in Den Haag te blijven en ons te concentreren op een aantal kernsteden waar we wat langer staan. Dan kunnen we doen aan publieksopbouw. Daarnaast maken we een reisvoorstelling die ook in kleinere theaters te zien zal zijn.”

Het NT treedt naar verhouding weinig op in de eigen standplaats. Het krijgt 3,5

miljoen euro subsidie van de gemeente en 3,1 van het Rijk, maar slechts 35 procent van de optredens in de grote zaal zijn in Den Haag. „Dat staat niet in verhouding, we willen naar 50 procent”, zegt Ligthart.

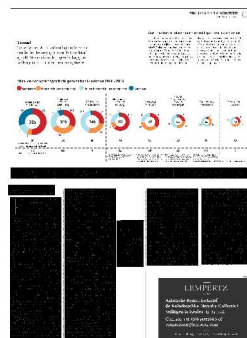
Andere gesubsidieerde gezelschappen concentreren zich al langer op de eigen regio. Het Zuidelijk Toneel bijvoorbeeld kiest daar bewust voor. „Veel theaters elders in het land boeken ons maar één avond”, zegt Bregtje Radstake, verantwoordelijk voor planning. „Wij zijn niet in de positie om te zeggen: jullie moeten ons minimaal twee avonden boeken.”

Oostpool speelt 50 procent van zijn voorstellingen in de eigen regio. „Het Rijk verplicht ons drie grote toneelvoorstellingen te maken, maar theaters willen die lang niet altijd afnemen”, zegt directeur Ruud Meijel. Wij lossen dat op door grote locatievoorstellingen te maken.”

Alex Kühne, directeur van de Deventer Schouwburg en voormalig Oostpool-directeur, vindt het verstandig dat gezelschappen zich concentreren op kernsteden. „Is hij niet bang dat gezelschappen zijn schouwburg zullen overslaan? „Nee, de Deventer Schouwburg heeft een goed publiek voor toneel. Dat wordt nog beter als de voorstellingen minder versnipperd worden over de theaters.”

Halina Reijn zou ook eens in Stadskanaal moeten optreden

Arno Rutte, woordvoerder Cultuur, VVD

Waar en hoe vaak* speelt elk gezelschap in seizoen 2014 - 2015

● Standplaats
 ● Randstad (buiten standplaats)
 ● Buiten Randstad (buiten standplaats)
 ● Buitenland

Gezelschap	Standplaats	Randstad (buiten standplaats)	Buiten Randstad (buiten standplaats)	Buitenland	Totaal	Aantal Nederlandse plaatsen waar het gezelschap komt	Subsidie overheid in mln €	Opmerkingen
Toneelgroep Amsterdam	161	20	41	93	315	20	6,2	
Nationale Toneel (Den Haag)	101	102	77	23	303	48	6,6	
RO Theater (Rotterdam)	71	68	103	7	249	50	4	
Het Zuidelijk Toneel (Tilburg)	108	20	39	6	173	38	2,5	*Bij Het Zuidelijke Toneel is één voorstelling afgelast en die is niet meegeteld
Oostpool (Arnhem)	61	63	43		167	34	2,9	*Oostpool geeft aan nog niet alle voorstellingen in de speellijst te hebben staan, met name nog niet de voorstellingen op locatie
Noord Nederlands Toneel (Groningen)	24	27	41	4	96	42	2,8	*Het Noord Nederlands Toneel heeft nog geen speellijst voor een derde grote voorstelling en een aantal kleinere voorstellingen
Toneelgroep Maastricht	5	18	30	2	55	33	1,8	*Toneelgroep Maastricht heeft net een nieuwe artistieke leiding en moet daardoor nog voorstellingen plannen.
De Utrechtse Spelen	14	17	18		49	32	2	